

Robert

АНАЛИ

ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

АПФ, Година XLII, Београд, бр. 1-2, јануар-април 1994, стр. 1-242

UDK 34/35

YU-ISSN 0003-2565

РЕЧ УРЕЂИВАЧКОГ ОДБОРА

Професор Милан Милутиновић је рођен 21. октобра 1916. године у Пиперима, срез подгорички. Гимназију је завршио у Подгорици а Правни факултет у Београду 1940. За време рата налазио се најпре у заробљеничким, а касније у кажњеничким логорима у Немачкој. Докторирао је на Правном факултету у Београду 1956. са тезом под насловом "Географски материјализам". У току 1949-1951. похађао је и завршио Институт друштвених наука (група за филозофију и социологију) у Београду.

Непосредно после рата проф. Милутиновић је радио једно време у Федералној комисији за ратне злочине а затим прелази у Министарство унутрашњих послова ФНРЈ, где је до 1959. вршио дужност директора Више школе за унутрашњу управу. У току 1959. и 1960. године провео је неколико месеци на студијском раду у социолошким и криминолошким установама у Паризу. Године 1960, по оснивању Института за криминолошка и криминалистичка истраживања (касније Института за криминолошка и социолошка истраживања) изабран је за директора Института и на том месту остао је двадесет пет година. За доцента за предмет Општа социологија на Правном факултету у Београду биран је септембра 1957, за ванредног професора фебруара 1962, а за редовног професора изабран је септембра 1965, када и заснива стални радни однос на Факултету, на коме ради све до одласка у пензију - 1. октобра 1985. године.

Првих година проф. Милутиновић је изводио општу и последипломску наставу на Правном факултету у Београду из предмета Општа социологија а касније из предмета Криминологија са пенологијом. Те предмете предавао је једно време и на правним факултетима у Новом Саду, Крагујевцу и Подгорици. Држао је по позиву и предавања на већини правних факултета у бившој Југославији, а био је и члан бројних комисија за оцену и одбрану магистарских и докторских радова. У својству ментора највећег броја кандидата који су се одлучили за теме из области Криминологије и њој сродних дисциплина он је дао значајан допринос формирању научних кадрова у тим областима.

На Правном факултету проф. Милутиновић је обављао бројне дужности. Декан факултета био је у току школске 1969/70. и 1970/71, а биран је и за председника Савета и шефа Катедре за социологију права. Изван Факултета био је председник Југословенског удружења

за кривично право и криминологију, члан извршног-одбора Савеза удружења правника Југославије, члан Савезног савета за правосуђе, председник Научног већа Института друштвених наука у Београду, члан Југословенске комисије за UNESCO и председник њеног одбора за друштвене науке, председник Комисије за друштвене науке у Републичкој заједници науке Србије, члан Жирија за доделу Октобарске награде и Награде АВНОЈ-а (поткомисија за област друштвених наука). Такође, проф. Милутиновић је био и главни уредник Зборника Института за криминолошка и социолошка истраживања, иницијатор оснивања и члан редакције "Југословенске ревије за криминологију и кривично право", члан редакције часописа "Социологија" у Београду и "Пенолошке теме" у Загребу.

За књигу Криминологија (издање: Просвета, 1969) добио је Октобарску награду Града Београда, а 1988. награду "Савремене администрације" за посебан опус радова код ове издавачке куће. Ради се о три кључна и обимна дела којима је (уз остале радове наведене у Библиографији коју објављујемо у овом броју Анала) овај аутор ударио темеље савремене криминолошке науке у нашој земљи. То су, поред већ поменутих Криминологије, Пенологија и Криминална политика. У њима су на систематички начин обрађена (или бар додирнута) скоро сва кључна питања ове три посебне дисциплине. У том погледу проф. Милутиновића можемо с правом сматрати пиониром југословенске криминологије и најзаслужнијим за њен развој у току задњих тридесетак година.

Године 1983. проф. Милутиновић је изабран за члана Научног друштва Србије. За ванредног члана Црногорске академије наука и уметности изабран је 1985, а 1990. редовни је члан те Академије.

Делатност проф. Милутиновића одвијала се веома интензивно и запажено и на међународном плану. Дуго година налазио се на листи експерата Уједињених нација за проблеме друштвене одбране (криминалитет и делинквенција). У том својству, заједно са проф. Питхерзеном из Лондона руководио је Трећим циклусом Секције за друштвену одбрану УН за арапске земље, који је био посвећен превенцији малолетничке делинквенције (Дамаск, 1964). Учествовао је активно и у раду студијске групе УН за друштвену одбрану 1965. у Копенхагену, Ослу и Стокхолму, у раду консултативне групе УН за пенитенцијарне проблеме у Женеви 1962. и 1966, III и VI конгреса УН за превенцију криминалитета и третман делинквената (Стокхолм, Киото), V-VIII конгреса Међународног удружења за криминологију (Хаг, Мадрид, Београд, Лисабон), V и VI Међународног конгреса за друштвену одбрану (Београд, Леце), консултативног састанка италијанских и европских кривичара и криминолога посвећеног проблему пораста криминалитета у Италији седамдесетих година (Рим, 1975) и у другим сличним међународним акцијама.

Научно залажени су реферати на међународним скуповима: "Превентивно лишавање слободе" (француско-југословенски правнички дани, Београд и Титоград, 1961); "Превенција у предделинквентном стању сапосебним освртом на промене у Европи и Северној Америци" (на већ поменутом састанку у Дамаску, 1964); "Улога комуне у сузбијању социјалне патологије" (састанак са америчким кримино-

лозима - Дубровник, 1963), "Савремена криминолошка мисао" (скуп чешких правника, Праг, 1966); "Превенција привредног криминалитета" (V семинар Арапске лиге о проблемима друштвене одбране, Каиро, 1966), "The Criminology Function in stamping out Crime and special Function in the Resocialization of the Delinquent" (Семинар европских криминолога и кривичара под називом: "Nuouvelles Perspectives en Criminologie", Цирих, 1974); "Политички и класични криминалитет и његово сузбијање" (Конгрес Социјалистичке партије Италије - "Ordine pubblico e criminalità, Milano, Avanti, 7-9 marzo, 1975). У више наврата проф. Милутиновић је у иностранству држао предавања; у Центру за међународна предавања у Паризу (1960), на Институту за социологију и филозофију Совјетске академије наука (Москва, 1965) и на Правном факултету Универзитета La sapienza у Риму (1975). Посебно је запажен и допринос који је проф. Милутиновић дао у своје време у својству консултанта у конципорању и разради међународних студијских пројеката у Институту за друштвену одбрану УН (раније УНСДРИ, сада УНИЦРИ) у Риму.

Афирмацији наше криминологије у свету проф. Милутиновић је нарочито допринео организовањем међународних криминолошких састанака у нашој земљи. Тако је 1969. руководио радом XVIII међународног течаја за криминологију чија су тема били проблеми рецидивизма. Године 1973. организовао је у Београду VII Међународни конгрес за криминологију, на коме је изабран за председника Конгреса и одржао генерални реферат: "Основне тенденције савремене криминологије" и формулисао научне закључке који су акламацијом прихваћени. Сам реферат штампан је на више страних језика и добио је веома позитивну оцену од стране Научне комисије Међународног удружења за криминологију, која је јавно изречена на следећем, осмом Међународном конгресу за криминологију (Лисабон, 1978). У овом контексту треба истаћи да је проф. Милутиновић био члан директоријума и потпредседник Међународног удружења за криминологију са седиштем у Паризу.

Проф. Милутиновић је као познат и цењен криминолог изабран за дописног члана Института за упоредно право у Паризу, за члана консултанта Међународног центра за клиничку криминологију у Ђенови, за дописног члана Института за кривично право и криминологију универзитета у Буенос Аиресу. На лисабонском конгресу 1978. изабран је за заслуге у развоју криминолошке мисли за почасног члана Међународног удружења за криминологију.

О угледу проф. Милутиновића међу криминолошким круговима у свету на свој начин сведочи и чињеница, да је једна тако угледна међународна ревија каква је "Revue internationale de criminologie et de police technique" из Женеви у броју 1 из 1990. упознала читаоце француског говорног подручја са криминолошким схватањима овога аутора. Ради се о уводном тексту (на 15 страна) под насловом "Савремена југословенска криминологија" чији је аутор М. Томић - Малић. Нама се чини да је дело проф. Милутиновића можда најбоље одсликао у предговору наведеног броја ове Ревие је један од водећих савремених криминолога Denis Szabo, председник Међународног центра за упоредну криминологију у Монтреалу. Указујући на неправду која погађа

ауторе који стварају на језицима који нису распрострањени у свету, Szabo, захваљује аутору овога текста што је изложила дело југословенског криминолога Милана Милутиновића, веома познатог његовој генерацији "посебно као неуморног организатора VII Међународног конгреса за криминологију, који је обележио историју ове науке на сасвим посебан начин". Његово дело приказано је, каже Szabo, "у контексту златног доба (1955-1975) наше науке у тој земљи када се Милутиновићева криминологија појавила у шест узастопних издања. Ради се о веома добро конципираном размишљању једног правника - социолога марксистичке оријентације који је успео, захваљујући способности свога ума, лишеног сваког догматизма, да интегрише научни допринос савремене криминологије, од Садерланда до Пинатела, у оквир контекста историјског материјализма. Овај марксизам који је веома близак *Durkheimovom* социологизму, очувао је вредност конхерентног објашњења криминалног феномена". У истом смислу могу се донекле схватити и неки вредносни акценти у предлогу Ј. Пинатела за избор проф. Милутиновића за председника VII Међународног конгреса за криминологију, када је у својству председника Научне комисије Удружења рекао да "нам је за председавање једним конгресом као што је овај, коме је намењена у извесном смислу конфронтација основних тенденција савремене криминологије, потребан један велики криминолог чија је репутација заиста заснована на досадашњим делима, на руковођењу студијама и оствареним истраживањима и, такође, на међународним функцијама које је извршавао" па је овај предлог акламацијом прихваћен (*Actes du VIIème Congrès internationale de criminologie*, т. I, Београд, 1980, стр. 18).

Ова Редакција имала је задовољство да уреди посебан број часописа *Анали* посвећен овом нашем дугогодишњем наставнику и озбиљном научном раднику пре свега у области криминолошких наука. Сигурни смо да на тај начин испуњавамо жељу оних студената и истраживача који су, захваљујући педагошкој и научној активности, закорачили у криминологију или су у његовим радовима могли да нађу елементе и подстицаје за решавање тешких проблема у пракси спречавања и сузбијања криминалитета, који све више узима маха у савременом свету а код нас добија и застрашујуће размере, па му се овим путем захваљујемо са жељом да још поживи на опште задовољство његових колега, бивших студената, породице и пријатеља.

Издавање посебног броја часописа Анали Правног факултета у Београду посвећеног професору Милану Милутиновићу прилика је да застанемо и осврнемо се на пређени животни и радни пут нашег уваженог колеге. Иако нисам стручњак за област кривичних наука, и у њој за ужу област криминологије и сродних јој наука пенологије и криминалне политике, ипак ћу се осврнути на рад професора Милутиновића у овим областима. мада не са стручног гледишта, него са гледишта њиховог положаја у широкој области правних и њима сродних наука које представљају важан део научног истраживања и наставе на Правном факултету. То ће нам пружити прилику да назначимо значајан допринос који је научној обради проблема криминалитета својим несебичним и пожртвованим радом дао цењени колега Милутиновић. Пре њега ови предмети су на Правном факултету били прилично запостављени. У области кривичноправних наука наш Факултет је до Другог светског рата имао академика Тому Живановића, човека изванредног стваралаштва, а у историји Факултета једног од малог броја врхунских професора са светским угледом. Али, мада се у свом свеобухватном раду проф. Живановић дотицао и криминологија, ипак су то биле споредне области његовог рада, у првом реду усмереног на кривично право. Тек је професор Милутиновић био у ситуацији да обраду и наставу ових наука издигне на висину осталих традиционалних наука на Факултету. Његове заслуге у осавремењивању и систематизовању ових наука утолико су веће што њихов значај, на жалост, у овим ратним условима расте, не само у вези са нужним јачањем друштвеног поретка већ и посебно са захтевима који долазе споља о кажњавању ратних злочинаца на нашем тлу. Решавање ових питања захтева велику стручност наших надлежних органа, који ће у делима професора Милутиновића наћи оно најбоље у савременој науци у тој области.

Остављајући онима који су више надлежни да о овим питањима говоре подробније, овде ће бити речи само о положају ових научних дисциплина у односу на социологију, с којом су оне везане у најмању руку бар исто онолико колико и са правним дисциплинама.

Ова веза са социологијом је увек постојала, али она добија све већи значај управо због чињенице да је социологија, и код нас и у свету још увек релативно "млада" наука, која још утврђује свој положај међу другим наукама, како уопште, тако и у настави на правним факултетима. Од рата наовамо и у нас и у целом свету, социологији и сродним наукама придаје се све већи значај. Није узалуд проглашено да је човек "друштвена животиња", биће које без друштва и његових тековина не може да опстане ни најкраће време. Појачавање ратне и друге друштвене кризе још више уздижу значај социологије и сродних јој дисциплина. Човек је много подробније и дубље успео да проучи и мртви и живи свет, него свој сопствени свет, себе и своје друштво. Уосталом, упознати себе много је теже него упознати другог, јер човек себе не може гледати објективно, што је претходни услов сваког проучавања. Није узалуд још Сократ поставио захтев "упознај себе". Може се рећи да је кривичним наукама пао у део најтежи део тог посла - да упознају оно у човеку што

је најјачи и најчвршћи остатак његовог животињског порекла - уколико уопште имамо право да себе сматрамо бољим од животиња. Оне се, наиме, задовољавају да униште друга жива бића само у мери која је заиста нужна за опстанак, док човек уништава далеко више од онога што захтева његова егзистенција. Што је још горе, он тежи да обезбеди свој опстанак чак и по цену опстанка других људи. Ниједна животињска врста по правилу не уништава своју сопствену врсту. То једино чини човек.

Продрети у тај тамни вилајет људског бића задатак је низа друштвених наука и наука о човеку од психологије па до кривичноправних наука. Међу овим последњима, посебан значај имају криминологија, пенологија и криминална политика - дисциплине којима је тако значајан допринос дао професор Милутиновић и уздигао их на висину која се да упоредити са оном у савременом свету.

Задатак који је стајао пред њим није био нимало лак. Захтевао је да се подједнако познају бар две дисциплине: кривично право и социологија, поред довољног познавања психологије, а по могућству и бар основа психијатрије. Наш Правни факултет је правилно схватио потребу за проучавањем ових дисциплина а у професору Милутиновићу је нашао стручно и педагошки способног и савесног наставника. Разрадио је подробно методе наставе ових дисциплина и подигао младе снаге које настављају његов рад. Али његов рад се није ограничио само на факултетску наставу и припрему стручњака за рад у службама које примењују кривичне законе. Он је деловао и на широком пољу ван Факултета, повезујући наставу и научни рад са осталим областима друштвеног ангажовања. Будући да сам и сâм био наставник социологије, могу најбоље посведочити колико је успешно професор Милутиновић повезао социологију и кривичне науке. О томе најбоље сведоче његови радови и још више стручњаци које је образовао у свом наставном раду, повезаном на најбољи начин за праксу.

Треба такође забележити да је професор Милутиновић добар познавалац и страних достигнућа науке и праксе у овој области, као и да је успешно сарађивао с низом реномираних научних центара у свету. Један од најкрупнијих захвата на том пољу је и врло успешан, значајан међународни конгрес криминолога одржан 1973. године у Београду. Професор Милутиновић је на њему окупио најугледније светске стручњаке из своје области и пружио им могућност да се упознају са стањем науке, наставе и праксе. Нарочито важно било је успостављање веза и сарадње наших млађих научника са познатим стручњацима у свету. Као човек који се бави социологијом могу да истакнем и компетентност професора Милутиновића у овој области, као и допринос и корист коју социолози у раду имају од познавања кривичних наука којима се он бави.

др Радомир Д. Лукић